

ВЫРОДАМ ТЕМЫДУН

Лыкпунктын велөдчыејаслы газет.

Ставроучмуывса гырыејасөс велөдан коміеја да Наркомпросбердса мукөд кывја жөзлөн Угро-финскеј јукөд.

№ 2

Мај 1-өд лун 1927 во.

№ 2

Мај первој лун--став ужалыс жөзыслөныжыдлун.

Воисе воө паскалө став мувылас мај первој лун празнујтөм. Кызі та-
жө луныс лөбма ужалыс жөз ыжыд гөрд
лунөн? Важысаы-нын стэв жөзыс му-
вылас јукөсмаөс кык пелө. Отіла-
дорас—озыр жөз, вына жөз, став на-
дор олыејас. Модарас—гөл жөз,
ужалысјас, озырјасөс ас пөс вірнас
вердыејас. Важысаы-нын тајө кыкпелө
јукөм жөзыс венөоны мөда мөдыс-
көд. Ужалысјас став му вылас тіл-
өоны мездысны озыр жөз кіпод-улыс.
Најө көсјөны боетчыны дорны ас-
лыныс выл бур олөм.

Озырјас, дерт, пессөны кутны
ас кіаныс ужалыс жөзөс. Важысаы
еуежык ужалысјас чукөртөны вын,
өтүвтчөны. Чуксалөны став увтыр-
төм, гөл жөзөс кышөдчыны озыр жөз-
лы паныд. Велөдөны најөс гөгөрво-
ны олөмсө, індалөны мездысан туј.
Важөн-нын, 1889 воан-нын, мај пер-
вој лунсө вөчисны ужалыс жөз вын ар-
талан лунөн.

Тајө лунас ставмуывса ужалыс-
јас мөда мөдыскөд чуксаөны, сөлөм-
наныс јітчөны, выннысө өтүвтөны мез-
дысан уж вылө. Тајө лунас мед вој-
дөр ужалысјас гора шыаслісны озыр-
јас возын—віставлісны асыныс мед
колан торјасө (8 часа ужалан лун
да с. в.). Тајө лунас увтыртөм жөз
петкөдлісны капиталістјаслы асы-
ныс палавны заводітөмсө, асыныс
вынсө.

Јона торкавлісны мај первој лун
празнујтөмтө озыр жөз. Разөдавліс-
ны чукөртчөмјасө, турмајасын пу-
көдавлісны, ыставлісны, ез өтчыд
кіссыв вір.

Јона отсавлісны падмөдны ужа-
лысјасөс первој мај празнујтөмыс
озырјаскөд өтөгласа ужалыс вылө
муныс сөтсәлістјас II-д Інтернатсіо-
налыс. Нынөм ез вермы зікөз пад-
мөдны увтыртөм жөзөс мездысан ужыс.
Нынөм ез вермы зікөз дугөдны најөс

мај первој лун празнујтөмыс. Паскалө
мездысан уж му паста—паскалө мај
первој лун. Ужалысјас сувталөны III-д
Интернатсіонал пас улө—мај первој
лун ыпјалө, чуксалө став муывса ужа-
лысјасөс мед бөрја көсө озырјаскөд.
дас во сајын-нын роч му-ывса
ужалысјас, коммуніст партіја інда-
лөмөн, шыбытісны озыр жөзлыс пра-
вітелство.

Лөсөдісны асыныс власт—Сө-
вет власт.

Сөвет власт став ужалыс жөз от-
салөмөн дорө выл олөм, сувтөдө
выл овмөс. Сөмын мі огө-на вермө
лычыда лолыштны. Став муывса кыр-
нышјас-озыр жөз—зілөны торкны мі-
жанлыс уж.

Быдлаын-на, міжан кыңі, вла-
стыс озыр жөз кыын. Став му-вылас
чорзө, паскалө көс ужалыс жөзлөн
озырјаскөд. Став-му вылас кісөсө
вір ужалысјаслөн—бурөн озыр жөз
оз летчысны көкөд олөмсыд.

Мі асыномөс мездім. Став муыв-
са ужалысјас—міжан чојјас да вок-
јас. Мі огө вермөј бөкө колтычыны
најө мездысан ужыс.

Најө вірөдөны міжан вылө. Најө
велөдчөны міжанлыс выл олөм дорны.

Мајса гөрд празнын лунө мі, СССР-
са ужалыс жөз, щөц ставмуывса ув-
тыртөмјаскөд вірөдлам асыным вын-
нымөс: кушөма вермам мі выл олөм
дорны, вермам-ө вочасны, уекөд-
часны-кө бара озыр жөз міжан вылө.

Мајса празнык лунө сөтам сө-
лөм став му-ывса ужалыс жөзлы.
Көсјысам отсавны налы ковзас-кө
сөветөн дај вынөн. Став му-ывса
ужалыс жөзкөд горөдам гораа: мед
паскалас, жонмас ужалыс жөзөс мез-
дысан тујөд нуөдыс—III-д комму-
ніст Інтернатсіонал!

Мед вермас Кітајса револутсіја!

Мед матыемас став му-вылас мед
бөрја, мед ыжыд көс—револутсіја.

Квајт во Комі автономіјалы.

Уна со во олісны гажөдчөмөн,
чөскыда сөјөмөн-јүөмөн, ужалыс
војтырөс зөскөдөмөн озыр чукөр.
Важөн крестана сылі-вылын пука-
лісны урадыкјас, попјас, купечјас.
Најө пычкісны вірсө комі жөзлыс.
Школајастө ескө өтө-мөдлаын воста-
влісны, сөмын сені велөдісны рөчөн,
мед мі вунөдам асыным кывсө, мед
вермасны кыскыны міжанөс јенлаң

да сарлаң. Бурлун көрөм, велөд-
чөмө кутчөөм вөлі пөдтөны.

Сөкыд олөмыс ез вөв сөмын мі-
жан комілөн. Мукөд ас-сөрнја жөзөс
озырјас немысаыныс-жө нартітісны,
зөскөдісны, морт-тујө ез пуктывын.

дас во-сајын октабрса револут-
сіја пуктылтис став важ олас-ног-
сө. Быд аслыс сөрнја жөзлы Сөвет
власт сетіс өткод права.

Сөщөм правасө (автономіја) квајт
во-сајын сетісны комі жөзлы. Мај
вітөд лунө 1921 воын чужіс комі
жөзлөн Автономнеј Област. Аскіјөн,
ас мывкыдөн, Леғын щөктөмјас-сер-
ті, мі квајт-во-нын дорам бур олас-
ног. Комі жөз тајө војаснас јона во-
зө тувтчісны.

Војнаөз-серті төдчөмөн бурміс,
паскаліс міжан візму-ужалөм. 1912
воын вөлі нанјас да пуктасјас-улын
29.151 дөсаріна, өні лыд-дысө—
32.135 дөс. Став докөдыс візму ужа-
лөмыс да скөт візөмыс област-паста
өні унжык-нын важ-серті. Был-ног
ужавны велөдөны агрономјас. Кре-
стана-пөвсө өні вөјөны уна плугјас
да візму ужалан машінајас. Бөрја
војасас кутісны јона весавны көј-
дысјас, бурмөдны скөт, көзны аң-
кыщ, турунјас, мөс-вердан сөрнкі.
25 крестана ужалөны-нын уна пе-
ременаөн.

Скөт візөм сіз-жө сөдө. 1924-25
воын мөс лыд вөлі 51 еуре, 1925-26
воын лыд-дысө-нын 73 еуре. Вөвјас
42 еурсаы сөдөмаөс 15.11.1925-1926
25 воын вөлі вөвтөм 13.635 кө-
рајство, 1925-26 воын 2426 вөвтөм кө-
рајство лөсөдөма вөв. Сіз-жө чінө-
маөс мөстөм кө-рајствојас.

Крестана асныс кутчөсөны бур-
мөдны овмөсөсө көператсіја-пыр. На-
жеткајас өні сіз-жө пондісны сөдны
Міжан област уна вын пуктіс вөр-
лезөм лөсөдөм-вылө. Колан во лоі-
нын лөзөма керсө 17 прөчөнтөн ун-
жык војнаөз-серті. Кер лөзөмыс кре-
стана бөстісны 1925-26 воын 2.800
еуре шайт. Сөсөа лөгтө нажетка вө-
ралөмыс. Өні прөмысыдлөн дөныс
сулалө вылын. Сөвет власт оз сет
важ-моз жмітны крестанатө.

Муыс міжан паскыд, озыр быд-
сама бурторјөн. Сөмын важөн нінөм
ез лөсөдлыны, некөд ез шөгөыв мі-
жан понда. Озыр чукөр вөлі волыв-
лөны комі муө сөмын тыртны асы-
ныс зөпјасөс. Зөв важөн көркө вөч-
лөмаөс Нувчімө да Кажімө көрт да
чугун вөчан заводјас. Сөсөа Сөре-
говын вөлі сов-перјан завод. Војна-
бөрын тајө заводјасыс пондылісны
кісөсны. Міжан област ез өновт,
ез шыбыт заводјастө, сувтөдіс
бөр көк-вылас. Сөсөа міжан об-
ласт төжысө вөчны выл заводјас,
паскөдны асыным промышленноет.
Өнөз лој вөчөма: кер пөлітан завод
Сыктывдін карын, лөсөдөма трест-
јас Печералес да Комілес, көдјас
лооны област кіпод-улын, сөсөа Пе-
чераын стрөітөны ыжыд керпөлітан

завод пондисны бара ужавны төчлэ да зүдјас перјан-иньн. Паскөдісны сесеа Сыктывдин карса электростантсја, шедөдісны Тсентрые кредит Печераын чері кыјом паскөдөм-вылө, стрөйтчө Јакшінскеј шоссейнөј-туј, коді отлаөдас Печера Камакөд. Уналаын лоі сувтөдөма телеграф да телефон. Колан во област-паста лоі стрөйтөма 3 ічөңік электростантсја. Та-кыңзі стрөйтчөны стантсјајас: Човјын, Ылтоваын, Візінын.

Овмөс кыптөм-серғи паскалө. ыж-дө мјан бјуджет. Колан-во бјуджет вөлі—3.011 еурс шайт, таво—3.400 еурс шайт-гөгөр.

Төвар вайөм воыс-воө содө. Колан во вөлі вайөма быдеама төварјас 7.961 еурс шайт дон. Сіктјасын вузасөм ставыс коператсја-кыын. Быд со керкаыс 65-ыс пырөма шленө коперативө.

Револютеја мјанөс сад-мөдіс, петкөдіс пемыд олөмыс. Школајасын пондисны велөдны выль-ногөн, комі-өн, шыбытисны сені јенмөс да сарөс. Ічөт школајас өні војнаөз-серғи унжык. Соді і ыжыд школајас. Комі област-паста лыд-дысө өні: 5 школа II ст., 6 семілетка, 4 школа

крестјанскеј молодежлөн, посні школа—294. Сесеа ем 11 детсад, 1 пед-технікум, 1 с.-хоз. технікум, 2 проф-техшкола, 3 совпартшкола. Мукөд гырыс-карјасса ыжыд школајасын велөдчөны коміпјан—300 морт-гөгөр. Област-паста лөөдөма 94 лыд-дысан керка, 110 гырысөс велөдан школа. Совет власт төждысө велөдны грамотаө быд мортөс.

Комі јөз-пөвсын пөшғи өкмыс-воһін петө газет. Сесеа кутисны лөзны журналјас. Автономіја сөтөм-бөрын мјан пондис паскавны комі гижөм, соді комі література. Онөз лоі-һін лөзөма 110 һіма комі һига да брошура.

Ҷонвізалун кутан уј автономіја востөм-бөрын сіз-жө паскаліс. 1921 воын вөлі сөмын 2 болһича, 3 доктор. Оні лоі 15 болһича, 2 пріјемнеј покој, 36 доктор, 90 першал, 37 акушерка. Локтан воын содө 8 болһича.

Артмаліс уна мукөд бурторјас. Кутис сад-мыны комі нывбаба. Емөена і быдеама һелучкі, омөл торјасыс. Возө-кежлө колө мјан, јешчөна јона велөдчыны, буржыка ужавны советјасын да коперативјасын.

Лоө-оз СССР да капиталіст государствојас костын војна.

Өні, колан војасын дорыс, капиталіст государствојас СССР-вылө чорыджыка кутисны быд-ногөн кавјасын. Тајө быдсөн адғоны. Сы-пон да быд ужалыс мортлөн сөлөм бердас, ыжыд із-моз, кујлө выль војна-сыс полан дум. Быдсөнлы окота буржыка төдны: „Лоө-оз војна да лоө-кө дырө оз ло?“

4-өд СССР пасталаса советјас ејезд вылын Рыков јорт шуіс: „өніја став јөз-кост оласноглөн-пө самыс зік гырыс војнајас возын олөмлөн код“. Быд капиталіст государство термасіг-тырјі лөөдө војујтан оружјөјас. Гырыс государствојас (Англіја) ас гөгөрыс чукөртөны пос-һіджыкјасө. Најө лөөдчөны отарө-кө—пөдтыны кітајса револютеја, мөдарө-кө—уекөдчыны војнаөн СССР вылө.

Сіз-кө позө помөн шуны, капиталіст государствојас воз-лі, сор-лі мјан вылө војнаөн мунасны. Најө тыдалө оз көсјыны дыр терпінны советскеј сојузлыс кыптөм да јон-мөм; полөны медым ескө СССР-лөн ез сод вын став му паста кыпөд-чан револютеја возө паскөдмөн. Оніја СССР-вылө кавјасөмыс мед јона боетчис Чемберлен (Англіја правітелство бердын мукөд государствојас кост уј нуөдыс) нотасан. Сы бөрын буржујјас быд торјө кутисны крукасны да зік јавө лөөдчыны советскеј власт шыбытны, жу-гөдны.

Өні капиталіст государствојас первој көсјөны пөдтыны кітајса револютеја да сізөн зікөз дугөдны

асыввысө нарғитөм јөзлыс буржуј-јаскөд вермасан уј. Сесеа кокһид-жыка өтулыс боетчыны советвласт путкылтап уј бердө—став му паста боетчөм револютејалыс вужнас һещыштны сөлөмсө.

Сөмын быд ужалыс морт мед төдас: советскеј власт путкылтөм—сіјө абу кокһид-ік тор!

Өті-кө: кітајса револютеја дугөдны өні сөгыд-һін. Сіјө вывті-һін пыдө пырөма, паскыда паска-лөма да сөгыда кутас судавны капиталіст государствојас бөж вы-лын

Мөд-кө: Унжык капиталіст государствојасын олыс робөчөјјас быд-ногөн муноны паныд војнаө лө-сөдчөмјаскөд, торкалөны капиталіст-јаслыс ујсө да дорјөны СССР-өс.

Көјмөд-кө: СССР лөн олөмыс быд государстволы тыдавмөн-һін кып-тіс. Вузасан-боетасан уј прамеја-һін көрталө мјанкөд уна капиталіст государствоөс.

Һөльөд-кө: Советскеј государство һекөд вылө војнаөн оз мун. Совет-правітелство аслас мукөд государствојас кост нуөдан ујдөн һекор оз сөт капиталістјаслы вороп пон кру-касны да мјан вылө уекөдчыны.

Көт мыј, а өні војнајасыс лөө повны. Регыдөн војна дерт тыдалө оз-на ло. Сөмын капиталіст-јас-лөн лөөдчөмыс петкөдлө налыс сбылыс уекөдчыны көсјөмсө.

Талун, ставмувысө ужалыс јөз праз-һік лунө. Советскеј Сојузын быд пелөсын ужалыс јөз кутасны відлавны асыныс олөм кыпөдан

уј. Најө мөдөдасны гырыс чөлөм-бытөјас капиталістјас кпөд-улын олыс ужалысјаслы. Најө шуасын чорыд кыв капиталістјас војнаө лө-сөдчөмјас-јылыс. Мукөд государ-ствојасын олыс робөчөјјас кутасны відлавны асыныс выннысө, инда-вын асыныс капиталістјаскөд вер-масан туј да боетчыны налыс во-јнаө лөөдчан ујсө торкавны.

Мі, комі војтыр, сіз-жө став ужалыс іөзыскөд өтік гөлөсөн талун горөдам: војујтны мі огө көсјө. Ов-мөс бурмөдан уј һекущөм ногөн огө көсјөј дугөдны—став сөлөмным, вежөрным і вынныс мјан сы-бердө көртасөма. Сөмын Советскеј власт-кө мјанлыс кутасны капиталістјас мырд-дыны, став вын пуктам асы-сө најөс пус-пас вөчөм-вылө.

Бульшов.

Кушөма мјан муно гырысјасөс велөдөм.

Гырысјасөс велөдөм-јылыс декрет лөзөм-бөрын, комі јөзөс пыр-жө заво-дтісны велөдны лыд-дыны да гижны. Сесеа гырысјасөс велөдөм лөһав-лі 1921 воань 1924 воа арөз. Сесеан-бара һөңжөһикөн заводтісны гырыс-јасөс велөдны. 1924-25 воын Комі об-ластын Іжма ујездтөг велөдчыны лык-пунктјасын 3097 морт.

1925 воа ар кежлө мјан областын вөлі колөма 17151 гырыс велөдчытөм морт. На пыс колөм 1925-26 воын лыкпунктјасын велөдчыны 4022 морт. Петісны лыкпунктыс велалөм 2522 морт. Таво лыкпунктјасын колө велөд-ны 5400 зік велөдчытөм мортөс да 50 мортөс, кодјас возжык-һін волөдчы-лісны лыкпунктјасын.

Ј. К.

Кушөма возө пондасны велөдны гырысјасөс.

Кор мјан 1922 воын гөжөмнас јона түпкалісны школајастө, сы бө-рын зев уна челад быд во пондис-ны колны велөдчытөг. Һөл воһн мјан пөшғи жын челадыс колі ве-лөдтөг. Та понда мјан өні велөдчы-төм гырыс јөзыс јона содас, огө-кө најөс өні-жө јонжыка завод-ітөј ве-лөдны.

Таво 6 Комі Областувса Сјезд шуіс: «гырыс јөзөс-пө возө сөлө-мысжык колө велөдны лыд-дыны да гижны».

Тајө шуөм серғи возө кежлө мјанлы коммас став велөдчытөм гы-рыс јөзсө велөдны грамотаө. Код-јас оз велөдчыны том-дырјыс, најөс велөдасны мөдысжык, пөрысжы-көн. Велөдчытөг һекөдөс оз колны. Сікө быдөнлы, велөдчытөм јөзлы, өні-жө колө заводтіны велөдчыны. Мөдысөтө онжык понды ештныны.

Локтан во арсан мукөд дерев-һаас, кытөні том велөдчытөм јөзыс (12 арөсөан 16 ар.) унжык, воста-

ласны ләкпунктјас велөдны 6 төлые. Гырыежык јөзөө важмозжө пондасны велөдны кујим төлые.

Ләкпунктјасые петыејасөс воҙө пондасны велөдны мөд школаын, кытчө кутасны бооставны сещөм јөзөс, кодјас кујоны-нын лыд-дыены да гижны. Тајө школаас щөщ велөдасны рочөн лыд-дыены да гижны.

Воҙө сесеа оз нин поз шуны—мыј ләкпунктад-пө регыд велөдөны да грамотаыс бөр вермас вунны. Ләкпунктын велөдчөм јөзөс пондасны велөдны ыжыдык школаын. Тајө өтө ногөн.

Мөд ногөн-кө—1932 во-кежлө велөдасны став велөдчөтөм гырые јөзөсө. Сіјө восаыс-жө став челаф-сө завод-итасны велөдны школајасын. Тајинад мјан 1932 во бөрын велөдчөтөм комыд нөтөі оз ло, ставыс лоө велөдчөма.

Л. К.

Ләкпункт бөрын—лыд-дысан керкаө.

Уна суре комі морт-нын мјан велөдчысны ләкпунктјасын. Најөс грамотаө велөдөма бурөс корөм-вөсна, лыд-дысөм-вөсна.

Лыд-дыены колө лөөдчыны лыд-дысан керкаын. Быд избачлы колө лөөдны ләкпунктыс петыејаслы торја комі нига чукөр, кодөс вермасны најө гөгөрвоны.

Первој најө омөла-на саммөны нигатө лыд-дыны. Избачлы колө најөс тудөдны—кызі колө лыд-дыны выль пөлөс нигајас. Та понда избачы колө лөөдны накөд ужавны торја кад, кор накөд гораа лыд-дыены да лыд-дан-торјывеыс сөрнөтны.

Кор выль лыд-дыеысјас велаласны лыд-давны выль нигајас, секи избачлы колө выль лыд-дыеысјасөс өтлаавны чукөрө—кружокө. Сіјө кружокјасыскөд избачлы дырна колө ужавны, мед лыд-дыеысјас быдөн сесеа вермасны аскежаныс лыд-дыны кокнөд-ик гижөда нигајас.

Только тақикөн, ләкпункт бөрын лыд-дысан керкаын велөдчөмөн мј

вермам воҙө еуемөдчыны, велөдчыны аслыным бур олөм лөөдны.

Л. К.

Енө еновтчөј велөд-чөмыс!

Ләкпунктјасын велөдчөм војтырлы колө кутчысны шөдөм грамота бердас, не летчысны сыыс, не вунөдны.

Быдөн-нын өнөі гөгөрвоө, кушөм колан-тор лыд-дыены, гижыны кушөм. Воҙө сіјө нөшта-на јона кутас ковны: велөдчөтөм морт—„сөнтөм“ морт, а өнөја олөм корө вежөра, „сөнма“ јөзөс. Сөвет власт отсалөс тјанлы велөдчыны, сөтөс грамота. Енө-жө летчысөј сыыс, мунөј лыд-дысан-керкаө, кутчысөј нигајас, газетјас бердө: наја индаласны тјанлы олөм лөөдөдан туі, отсаласны овмөс буржыка лөөдны.

Тө кушаннөд лыд-дыены, гижыны көмөдөн, нөшта колө кушны рочөн гижыны, лыд-дыены: вөд унжык нигаыс, газетыс роч. Ас окотыс кутчысөј рочөн велөдчыны „рочкыв велөдан кружокјасын“. Лыд-дысан-керкајас, бөбөтөкајас да мукөд-пөлөс војтырөс велөдан учреждөнеыс отсаласны тјанлы төдөданлун, велөдчөм содтыны, јурвежөр, сөнвож паскөдны. Мунөј сөтчөјасө, кутчысөј велөдчөмө. Сен позас ужавны быдөма кружокјасын (вөжму ужалөм төдөдөдан, коператөја төдөдөдан да мукөд уна-пөлөс кружокјас; ныв-бабалы—„керкапысца-овмөс нуөдөмө велөдан“ кружок), позас нигајас, газетјас бооставны лыд-дыны, позас аслөд газетө гижны велөдчыны, окөтөтысјаслы позас спектакасы да арфөлөн сывны, да быдөма мукөд-пөлөс велөдчан ужнуны.

Тај велөдчөмөн тјан еуелун содас, сек тө збылыс лоаннөд Лөнын индөм тудөд мунөс Сөветскөј граждана! Талунја ыжыд лунө, Комө област 6 во тыран лунө гораа чуксалам мө тјанөс: „јортјас, југыд-лан“.

Өлөк Андрей.

Лөктөс тулыс—матыстчө көза.

Остаткө лунјасас көзтөзөд колө думыштны мыј көзны дај кызі көзны. Оз вөд прөста шуны: «Мыј-пө көзан, сіјө і вундан». Тулыснад мыј-кө вөчанкө думышттөг, термасөг моз, верман во-чөж сесеа щыгјавны, мөбө бара лоө мунны кытчөкө «јагө» кынөм пөттө корөны.

Көзтөзөд војдөр чужты көјдыс-тө, чужтөм көјдыснад нөмтор көзны. Öнө мјан крөстана кызыс-нын гөгөрвоисны: ід көјдыс тырмөмыдпө абуна ставыс, колө сіјөс ешщө весавны дај сорөрујтны. Төрича-јастө көзөмыс даже нөмтор, сөз-нын јогнас став мујасным мјан тырөма. Весалөмыд да сорөрујтөмыд жын уж-на: колө јешщө көјдысөыс вөны (протравливание) став вөсөмсө, мед һаң воас бура, мед шөптјас оз вөмыны нөкушөм вөсөмөн.

Көзөј машөнаөн,—көјдыс мунас ещажык дај һаңыс воас унжык. Машөнајас өнө уна вөлөстын-нын өмөс прокатнеј пунктјасвылын да машиннеј товаршөществојасын.

Öнө-жө быдөнлы колө думыштны, кызі воҙө кежлө вөдөтны мујас. Вөж-јас мјан кызыс өмөлөс, көрымным оз тырмы, а көймөд јукөныс мујас-лөн век-на во-гөгөр прөста кујлө көкөм улын. Колө заводөтны ужавны выльнөгөн, мујас вөдөтны һөль перөменаөн мөбө вөтөн. Нөль перөмена вөдөтны позө тазі: первој во көкөм, мөд во еу, көймөд-картупел, һө-лөд-ид. Ід бөрынкө вөтөд во вылас көзан аңкыщ, -лоө і вөт перөмена. Көдлөн му унжык, позө вөдөтны і сөзім перөменаөн. Вөдөтөны тазі: первој во көкөм, мөд во еу, көймөд-картупел, һө-лөд-ид да бөбөһаң (көзөсө), вөтөд-бөбөһаң, квајтөд-бөбөһаң-жө, сөзімөд зөр мөбө шабдө.

Нөль-вөт перөмена вөдөтөгөн көкөм вылө позө көзны вөка зөр сөрөн. Су воас сы бөрын гапкө һөуна ещажык, зато ыщқан 200 цуд кымын (дөсөтөна вылыс) зөв чөскыд, вына турун. А кујөдсө-кө јукан шөри, да жынсө петкөдан вөка улө, а мөд жынсө арнас еу улө, -і һаңыд унжык лоө, дај вөка туруннас мөскөн жын-јөн кымын вердан. Верман-кө вөзны мөшнөј скөт, лоө унжык јөв семја-ыдлы, унжык кујөд, верман јонжыка му-тө вынөдны, а јонжыка-кө вынөдөдан-унжык һаң боостан. Секи во-гөгөр аслад һаңыд тырмас, оз ков мунны кытчөкө бөкө кынөм пөттө корөны.

Көдлөн кујөд озжык-на тырмы, мөбө ылыс мујас вылө, кытчө кујөд уна петкөдны он вермы, көзөј лун-пін, аңкыщ мөбө вөка, да арја вылыс, пуртөсөсөгөс і гөрөј. Му пөјас сіјө сөмас дај зөв бура вынөдөс му-тө кујөд пыд-дө.

Өткымынлаын, мјан Област паөта, заводөтөны-нын јона көзны бөбөһаң турун, да сөмын вөдөтөмыс оз-

Мыј сөтөс меным ләкпунктын велөдчөм.

Көсја кагыштны һөуна важкөм кадјасө. 23 арөсөз ме вөлі зөк велөдчөвтөм морт; вөсөг вөлі нөм-овөс пасјыны ог куш.

Кор мјан му вылын ужалыс јөзас көас властөс боөтөсны, на возын вөсөсө паскыд туж. Щөщ вөсөсө туж школајасө гырые јөзлы. Сөмын озна вөлі поз лөчыда лөлыштны: озыр іөз јона-на сөсөны вөлі бөрмырд-дыны власт-тө мјанлыс. Гөгөр вөлі цуө көс. 1918 воын ме ас вөла-ыс мунө гөрд армөјаө. Ме сөлөмнам вөлі төда—колө дорјыны Сөвет власт. 1919 воын ме кык төлыс велөдчө гырыејасөс велөдан школаын. Вөла-дө лыд-дыены, гижны. Сесеа өк-мыс төлыс јешщө велөдчө гөрд ар-

мөјасө школаын. Ме сесеа вөсөка-дө сөвет-парөја ужө велөдан школаө (совпартшкола), регыд кома-ла мөд ступөсө. Öнө ме верма-нын велөдны вөль сөкыд торјас. Шуам көт—велөдчөм гөгөрвоны олөмсө зөннас муыслыс і јөзыслыс—обшөствоыслыс. Велөдчөм гөгөрвоны олөмыслыс быдөмсө, воҙө мунөмсө. Төдмасам, кушөм тудөд олөмыс мунө, мыј понда, кызі вежласө. Со мыј сөтөс меным грамота.

Сөлөмөһаң чукөстча став комө ужалыс јөз дөно: велөдчөј, јортјас! Сөвет-власт вөстөс мјанлыс велөдчан туж. Велөдчөмын—ыжыд вын. Сөјө вынсө-кө кутан—кушам воны выль олөмө—сөт-сөлөзмө.

жык-на артмы. Көзһоны сижәс тулынас, су өзім вывті либө ид вывті. Көзһан-вө су вылө, колө көзһны возжык, мед муыс абу-на космөма. Сек сижө ванас щөщ пырас му пјас, оз ков і пщовтны. Сөмын сещөм вөзза көзһыд мукөд тулынас кымө да бобө-һаныд вошө, оз і быдмыв. Буржык көзһны сижәс ид вылө либө зөр вылө. Первој көзһө ид (либө зөр) да пщовтчө. Пщовтөм бөрас көзһны бобөһан дај бара пщовтны зев кокһидик пщөһ.

Сөсса колө јонжыка заводитны градывса пуктас быдтыны. Өткө-

сижө зев чөскыд сојан тор, мөдкө сижө јона сетө мортлы зонвиза-лун. Сені ем сещөм тор-шусө «витаһин», кодтөг оз вермы овны ловја морт. Пуктасыд ескө бура вөдитөмөн уна докод вajas мјанлы, да сөмын вөдитнысө-на огө кужөј.

Колө јонжыка лыдһыны һигајас да заводитны ужавны агроном шуөм серте, сек сөмын мј вермам кыпөдны ассыным овмөсөс. Јонжыка јуасөј агрономјаслые кыз-мыј ужавны визму да перјыны унжык докод, најө век еетасны тјанлы бур сөвет.

Агроном П. Оплесһин.

Комі аһ, восты кос велөдчытөм пемыд лун-көд.

Комі крестанка олө боқын көрт тујјассаһ—вөр шөрын. Тащөм оласног вөснаыс сижө і өні велһна пемыджык, кысөө бөрынжык паскыд һын олые, ужалые бабајас ногө.

Һерт, уна морт ем велөдчытөм, пемыд і мужикјас пөвсын, сөмын унжык велөдчытөмыс нывбаба костын.

1920 воө быд со нывбаба пыщкын лыдһыны, гјжны кужтөм вөлі 81 морт. Мужикјас пөвсын со морт һын һөтө велөдчытөм 56.

Мыјла-һө бабајас вылас велөдчытөмыслөн лыдыс вөдө унжык?—Со мыј понда: ныв чөһадөс важөн омөһа велөдһсны, ез төждыслыны бат-мам һи власт најөс мортө һөртөм вөсна. Јуалан вөлі бабајасыдлые—мыјла најө ныв-сө оз сетны школаө?—Шуасны: «мыјһө пөһза-ыс? Оз-өд поһө воны! Сөмын көмкөт-паскөм кие-тасны унжык... Пачвоз дорад грамөтаыд оз ковмы!» Тази визөдөм вөсна мј аһам: кор путкычөс озырлөн власт, сижө колөс мјан Комі - мулы һаһөдство—82906 гјжны, лыдһыны кужтөм нывбаба дас кык арөсаһ да комын арөсөз (по переписи 20-го года). Сөвет власт пырые-пыржө кутөс воставны гырыејаслы школајас.—Сижө төдө пемыдлун вермас ужалые јөзөс, сиз-жө і бабајасөс кыскыны быд пежө. Велөдчытөм мортыд өд еһнтөм морткод—сылы став олөмыс кажитчө пемыд вој-код. Кужө кө ескө вөлі лыдһыны-тө да гјжны-тө, -сылы оз і ков вөлі јөзөс щөктыны һөмөтө либө зајавлөһһөтө гјжны: Поһө вөлі лыдһыһан керкаө һөтавы газет пыр төдмасы, мыј вөч-

сө мукөдлаын, кыз сен олөһны і лөсөдөһны олөмсө. Сөветлы лоі востыны гырысөс велөдан школајас. Сөмын өһөз на велөдчытөм, пемыд аһлөн лыдыс вел уна-на. Өһи мјан велөдчытөм нывбабаыс Комі Областын 85949 морт. Быд со нывбаба пөвсын велөдчытөмыс 75 морт. (По переписи 1926 года). Сөкыд-на лоө тајө војас бырөдһны комі крестанкалые пемыдлун, оз-кө ачыс еөләмеыс щөщ кутчө асө југдөдан ужө. Бура уна-ыс долывлө лыдһыны газетые гјжөд торјас—вөстөма -пө гырысөс велөдан школа, да велөдчыеыс еһа, бабајас-пө оз воһылыны. Комі аһ, пөра-һын теd шыбытны тази визөдөм тө—ен пов ужөыд маһитчөмыд, һөтавыт һөм-төһө велөдһсны лыдһыны, гјжны, востасны теһыд еһн. Гортса уж вөсна төждысөмысла омөһа велөдһны школаө гјжеөмјасыс. Вөстам Сыктыв уезд—сен колөм төв (25-26г.) пыралөма велөдчыны гырысөс велөдан школаө 2991 нывбаба. На һые велөдһмаөсө гјжны, лыдһыны сөмын 500 морт.

Аслас пемыд-лун вөсна комі аһкысөө јона бөрын обществөһөј ужавны. Мужикјас пөвсын унжык велөдчөм морт, сижөн најө көкһиджыка і кутчөһны обществөһөј уж бердө.

Бырөдһны пемыд лун мј вермам өтув бөстчөмөн регыд. Сөмын өһи-жө колө востыны кос пемыд-лункөд—велөдчытөм-көд. Оз ков вуөдһны: асөһыным олөм і овмөс бурмөдһны мј вермам өдјөһжык сек, кор вежөрһным лоө југыд, кор мј ставөһ өтув сув-там дорны доһыд-бур оласног.

Вөлі јона көзыд,
Шуштөм-гажтөм ар:
Вывті-вывті пемыд,
Бытөө пуөм вар.
Сещөм жө і вежөр
Вөлі мөһам сөд.
Пемыдлуннас зјкөз
Төкөчө ег һөд.
Јона сөкыд вөлі
Мөһым овны век.
дөзмывліс і вежөр
Пемыдыслы сек.

Окөта, һөрт, вөлі
Велөдчыны мем;
Сөмын важ олөмтө
Он тај вөлі вен.

Пемыдлуные мөздіс
Мөһө Сөвет-власт.
Школа уна вөстөс—
Гырыејаслы дас.

Арсаһ өһөз һөкөі
Шыһасјасөһ ме.
Һигајасые лыдһи
„Ты“ да „на“ да „һө“.
Артасы да гјжны
Оз ков уна сам.
Сөмын сижө төдтөг
Овны абу шаһ.
Өһиһ увті кывтө
Сылігтырји шор.
Вашкөдчөг-пыр ворсө
Пујјас вылын кор.

Мыјла велөдөһны КОМІӨН.

Уна комі крестанһијас оз төдһны грамота. Уна еһктјас мјан, Комі областын, зев-на пемыдөс. Һөрт, пемыд-јөзлы өһи сөкыд овны. Налы пыр көлө кызыны јөзлые вөставлөм. Аһныс најө оз вермыны лыдһыны һөкущөм һига, һө газетјас.

Быдөн шуас, мыј грамота бур. Быдөн шуас, колө пө-велөдчыны лыдһыны да гјжны. Һөрт колө. Но кызкөһ ескө өдјөһжык суөдһны грамота? Мед өдјө сурө грамота лөкпунктын. Төһыс кык-кујим бөрын поһө төдмавны лыдһысөм да гјжөм. Но поһө оз шуны грамотнејөн быд лыдһысөсөс да гјжысөс? Оз поһ. Мј төдһм, уна комі јөз кужөһны ро-чөһ лыдһыны, һө һөһтор сетыс оз гөгөрвоһны. Сещөм војгырөс Һөрт оз поһ шуны грамотнејөн.

Комі морт быд комі гјжөд гөгөр-воө. Комі шыһасјас-кө төдмалаһ, поһас-һиһ лыдһыны комі газет да ічөтөк көмј һигајас. Меһөа регыд верман төдмавны ассыд кыла гјжөд, сја меһөа көкһид. Вот мыјла быд јөз меһөа кутчөсө ас грамотаө. Вот мыјла мјан лөкпунктјасын, школајасын јона раһөјтөһны велөдһны ас кылөһ, комі кылөһ. Колө өдјөһжык бырөдһны пемыд-лун. Мед ескө быд комі морт кутас төдһны асөһыс гөгөр-воһа грамота.

Мыјла лөсөдөма Общество «Долој Һөграмотһөһ».

Лөһиһ јорт мјанлы шуөс: «велөдчытөм морт-пө аслыс бур олөм лөсөдһны оз вермы. Велөдчытөм морт ас јуркас оз вермы овны. Сижө кызвө да верит лөжөс вөстөһөһасы».

Лөһиһ щөктөм серте лөсөдһсны 1920 воһн Һөкрет—велөдһны лыдһыны да гјжны став велөдчытөм гырысөс јөзсө. Тајө Һөкрет лөзөм бөрын быдлаын пондһсны велөдһны гырысөс јөзсө, меһ најө вермасын бурмөдһны асөһыны олөмсө.

Велөдчытөм гырысөс јөзыс 16 арөсөһ 35 арөсөз тајө Һөкрет лөзөгөн Сөветскөј Сојуз һөһасыс вөлі 12 кымын мөһлөһн морт. Најөс велөдһны Һөрт зев уна өһм коммөс. Сөсса гырысөһстө сөкыджык школаөд чөкөртһнөтө. Гырысөһсыд озжык еһтыны: һалы колө ужавны.

Та понда мјан лөсөдһсны общество «Долој Һөграмотһөһ». Тајө обществолөһн шыһөһасыс чөкөртөһны аскөһаныс да мукөдһыс өһм гырысөһсөс велөдһны грамотаө да велөдчытөм јөзсө коралөһны школајасө, щөктөһны һалы велөдчыны.

Мыј сетө Общество «Долој Һөграмотһөһ».

Көһөм во Јөһдһн-кар улын Общество «Долој Һөграмотһөһ» аслас чөкөртөм өһм вылас вөдөж визөс өтөк лөкпункт. Таво Сыктывдһн-карын Об-во «Долој Һөграмотһөһ» ас щөт вылас-жө визө өтөк лөкпункт. Уһалаын Һөревһөһасын тајө обществоыс аслас чөкөртөм сөһмјасылө отсалө лөкпунктјасы буһагајасөһ, карандашјасөһ, карасөһнөһ і с. в. Шыһөһасыс велөдчытөм јөзсө чөкөртөһлөһны школајасө, щөктөһны һалы велөдчыны, вөставлөһны кущөм ыжыд бур сетө грамотаыд мортыды.

Та серте мј аһам кущөм бурјас мјанлы вермө важны тајө обществоыс. Рөскөд шыһөһаслөһн тајө обществоас зев ічөт: 2 урөһ төһыс да пыран рөскөр 3 ур. Буртор-жө шыһөһасыс уна вермасын вөһны.

Волпөһт-просветкомјасы быд вөлөстө, быд Һөревһөһ колө лөсөдһаны Общество «Долој Һөграмотһөһ». Сөһи сылы аслыс-жө көкһиджык ловө ужавны. Быдөһны лөкпункт көһчөһылы колө-жө пырыны тајө Обществоас.

Шыдчыны тајө Обществоылые поһө Уграһчөһајасө да Обграһчөһаө. Најө вөстөһасын тајө Обществоылые быд тор, колды мыј колө.

Л. К.